

รักไร้เสียง: การดูแลความรักในคุณนียม ของชนชั้นกลางไทยช่วงทศวรรษ 2520-2560

ตริษา ว่างรุ่งโรจน์*

บทคัดย่อ

การดูแลและขอพรความรักต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นปรากฏการณ์ที่โดดเด่นในสังคมไทยสมัยใหม่ ดังจะเห็นชนชั้นกลางไทยที่เข้าร่วมกิจกรรมพิธีความเชื่อนี้เพิ่มมากขึ้น สำหรับชนชั้นกลางไทยที่เผชิญกับความไม่แน่นอนในชีวิตสมัยใหม่แล้ว ความเสี่ยงในชีวิตที่เพิ่มขึ้นนั้นจำเป็นต้องถูกลดทอนควบคุมให้ลดน้อยลง เฉกเช่นเดียวกับความรักที่ต้องการความมั่นคง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้อำนวยความมั่นคงแน่นอนให้กับพวกเขา บทความนี้ต้องการทำความเข้าใจปรากฏการณ์การขอพรความรักต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชนชั้นกลางไทยภายใต้บริบทสังคมทุนนิยมที่เติบโตขึ้นตั้งแต่ทศวรรษ 2520 ซึ่งสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จนผู้คนโดยเฉพาะชนชั้นกลางต่างตกอยู่ภายใต้สภาพความวิตกกังวล บทความนี้ต้องการเสนอว่าการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์การขอพรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือการดูแลชะตาพยากรณ์ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความรักที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในสังคมไทย ได้ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกถึงการโยยหาความรักหรือความสัมพันธ์ที่ปราศจากความเสี่ยงทางอารมณ์ความรู้สึก เพื่อได้นำพาชีวิตของชนชั้นกลางไทยทั้งหลายนั้นไปให้ถึงความสมบูรณ์ในชีวิต กระทั่งได้นำเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการดูแลชะตาพยากรณ์มาเป็น “ที่พักพิงทางอารมณ์ความรู้สึก” เพื่อช่วยตอบสนองต่อการหาความรักหรือความสัมพันธ์ที่ต้องการ รวมไปถึงเพื่อใช้ความรักสร้างหรือกำหนดวัฒนธรรมความคิดเพื่อหาแนวทางในการดำเนินชีวิตท่ามกลางความผันผวนของสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม-บริโภคนิยมเป็นตัวกำหนดลักษณะทางสังคมไว้

คำสำคัญ: ความรัก, ทุนนิยม, สิ่งศักดิ์สิทธิ์, การดูแลชะตาพยากรณ์, ที่พักพิงทางอารมณ์ความรู้สึก

* สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีจากภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อพ.ศ.2566

บทนำ

ปรากฏการณ์การขอพรความรักต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชนชั้นกลางไทยถือเป็นส่วนหนึ่งของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อจิตใจและตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ความรู้สึกของชนชั้นกลางได้เป็นอย่างมาก¹ ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถพินิจผ่านประวัติศาสตร์ที่สภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปในทางทุนนิยมมากยิ่งขึ้นเมื่อราวทศวรรษ 2520 ความเป็นทุนนิยมต่างเข้ามากำหนดลักษณะทางสังคมทำให้พวกเขาต้องดำเนินชีวิตอย่างเร่งด่วนและรวดเร็วภายใต้การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ดำเนินไปในทุกๆ วัน นั่นคือ ต้องทำงานหาซ้กกินค่าเพื่อแลกกับค่าตอบแทนที่สวนทางกับค่าครองชีพในระบบมนุษย์เงินเดือนก็ดีหรือแรงงานก็ดี เมื่อไม่มีเงินที่จะสร้างชีวิตมากพอก็ต้องย้ายเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ไร้การเสาะหาโอกาสทางชีวิตอย่างชุมชนแออัดหรือสลัม นอกจากนี้ สวัสดิการจากรัฐก็ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวันได้ ผลจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้เองจึงได้สร้าง “พื้นที่แห่งความวิตกกังวลและสังคมอันเปลี่ยวเหงา” ขึ้นมา ซึ่งส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของชนชั้นกลางไทยให้รู้สึกว่พวกเขาจำเป็นต้องอยู่อย่างปัจเจก ใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวหรือรู้สึกว่ไม่มีที่พึ่งพาในชีวิต ชนชั้นกลางที่มีอาจแบกรับความเสี่ยงจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ดีพอจึงได้นำเรื่องราวเหนือธรรมชาติมาผูกติดเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อที่จะใช้เรื่องเหนือธรรมชาติเหล่านี้เป็นที่จัดการกับความวิตกกังวล เป็นความหวัง และเพื่อเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจ นั่นคือ “การขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์” หรือ “การดูดวงชะตาพยากรณ์” โดยเฉพาะในเรื่องของ “ความรัก” เพื่อหวังว่าจะสามารถใช้ความรักที่พบเจอนั้นจะต้องเป็นความรักที่ปราศจากความเสี่ยงจากสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่ อันจะนำพาให้ชนชั้นกลางก้าวเข้าไปสู่สถานะทางสังคมที่ดีกว่าเดิมได้

“ความรัก” นั้นถือเป็นสิ่งที่นักวิชาการในแวดวงประวัติศาสตร์หรือนักวิชาการแวดวงมานุษยวิทยาต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมากเมื่อต้องดำรงอยู่ในยุคสมัยที่ถูกครอบงำไปด้วยความเป็นทุนนิยมอย่างสิ้นหลามอย่างในปัจจุบัน เพราะการศึกษามโนทัศน์ด้านความรักนั้นจะสามารถอธิบายให้เราเข้าใจถึงบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้นๆ พร้อมกับสามารถเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของระบบคุณค่าและอารมณ์ความรู้สึกของปัจเจกชนภายในสังคมนั้นด้วย มโนทัศน์ความรักจึงเกิดขึ้นมาพร้อมกับ “การศึกษาประวัติศาสตร์อารมณ์ความรู้สึก” ที่สัมพันธ์กับ

¹ ชนชั้นกลางเป็นมโนทัศน์ที่นิยามไม่ถ่ยนัก ในบทความนี้พยายามจะกล่าวถึงกลุ่มชนชั้นกลางที่ไม่ใช่ระดับสูงและไม่ใช่ระดับล่าง ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่เป็นชนชั้นกลางระดับกลาง ผู้เขียนขอทำความเข้าใจว่าตลอดบทความที่ใช้คำว่า “ชนชั้นกลาง” จะหมายถึงกลุ่มดังกล่าว

มิติทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมภายใต้สังคมหนึ่งๆ ที่ภายใต้สังคมนั้นจะมีอุดมคติและมาตรฐานทางอารมณ์ความรู้สึกหนึ่งเพื่อกำหนดลักษณะทางสังคมขึ้น ด้วยเหตุนี้เองสังคมไทยที่อยู่ภายใต้การครอบงำของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจึงได้สร้างค่านิยมความรักอย่าง “รักคือการลงทุน” ขึ้นมา

การลงทุนในเรื่องของความรักในแบบที่ไร้ความเสี่ยง กลายเป็นค่านิยมแบบใหม่ของคนชั้นกลาง เมื่อวิถีชีวิตของพวกเขาสัมพันธ์อยู่กับสื่อ เทคโนโลยี เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมสมัยใหม่อันถูกควบคุมโดยทุนนิยม ซึ่งเน้นย้ำ*ความรู้สึกถึงการมีความรักและการมีคู่ที่ปราศจากความเสี่ยง* ให้กลายมาเป็น “ต้นทุนชีวิต” ในสังคมสมัยใหม่ และเป็นหนึ่งในที่פקพิงทางอารมณ์ความรู้สึกที่สามารถทำให้ชนชั้นกลางหลุดออกจากความทุกข์ทนทางความรู้สึกที่ตัวเองต้องพบเจอในแต่ละวันจากสภาพแวดล้อมรอบตัว หรือมาจากความซับซ้อนของชุมชนทางอารมณ์ความรู้สึกหลากหลายมิติ เช่น อารมณ์ความรู้สึกของบทบาทหน้าที่เพศชายและหญิง การเห็นคุณค่าในตัวเอง ฯลฯ ได้ในที่สุด กระทั่งนำไปสู่ค่านิยมที่ว่าหากพบเจอความรักที่ไร้ซึ่งความเสี่ยงดังกล่าวก็จะสามารถสร้างเสถียรภาพความมั่นคงให้กับชีวิตของชนชั้นกลางได้ เช่น การช่วยกันทำงานหาเงิน การเคารพและดูแลซึ่งกันและกัน ตลอดจนจนการสร้างครอบครัวที่อบอุ่น มีสมาชิกครอบครัวอย่าง พ่อ แม่ ลูก เป็นต้น จะเห็นว่า ค่านิยม “รักคือการลงทุน” ท่วมกลางสภาพสังคมไทยที่ไร้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้กลายมาเป็นค่านิยมทางอารมณ์ความรู้สึกที่เหล่าชนชั้นกลางไทยได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น การลงทุนในการตามหาความรักจึงถูกเชื่อมโยงอยู่กับ*สิ่งศักดิ์สิทธิ์*ด้วย

บทความชิ้นนี้มุ่งศึกษาความปรารถนาถึงการมีความรักที่มั่นคงจากการขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการดูดวงของชนชั้นกลางไทย อันนำสิ่งเหล่านี้ไปสู่พื้นที่פקพิงทางอารมณ์ตั้งแต่ทศวรรษ 2520 จนถึงทศวรรษ 2560 ในแง่ช่วงเวลา สังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมที่เข้าสู่ทุนนิยมด้วยอัตราเร่งจนระบอบทุนนิยมส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของชนชั้นกลางไทยให้อยู่ภายใต้ความวิตกกังวลและความเปลี่ยวเหงา การเสาะหาความรักหรือความสัมพันธ์ที่ปราศจากความเสี่ยงทางด้านอารมณ์ความรู้สึกจึงกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกถึงความมั่นคงในชีวิต กระทั่งสามารถเปลี่ยนสถานะทางสังคมหรือเปลี่ยนแนวทางในการใช้ชีวิตให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ บทความนี้ยังต้องการศึกษาความปรารถนาในเรื่องของความรักที่ได้นำพลังสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วยตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึกหรือมโนทัศน์ของการตามหาความรักอันมั่นคงภายใต้สังคมบริโภคนิยม กล่าวในอีกแง่หนึ่ง บทความนี้ต้องการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรัก สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการดูดวงชะตาพยากรณ์ของปัจเจกชนในสังคมบริโภคนิยมสมัยใหม่ บทความนี้

ศึกษาผ่านมุมมองประวัติศาสตร์ โดยเน้นไปที่อารมณ์ความรู้สึกความรัก ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และวัฒนธรรมสังคมนิยมสมัยใหม่ โดยหวังว่าจะช่วยทำความเข้าใจปรากฏการณ์การดูวงความรักในสังคมนิยมสมัยใหม่ได้ บทความนี้จะอภิปรายในสี่ส่วน ส่วนแรกจะทำความเข้าใจระบบทุนนิยม การเกิดขึ้นชั้นกลางไทยใหม่ และวัฒนธรรมทางความคิดในการรู้สึก “รัก” ในสังคมไทย ส่วนที่สองกล่าวถึงความต้องการหลุดพ้นออกจากกรอบโน้ตัมและค่านิยมความรักแบบดั้งเดิมที่นำไปสู่การสร้างค่านิยมความรักแบบใหม่อย่าง “ความรักที่มั่นคงหรือไร้ความเสี่ยง” ส่วนที่สามอภิปรายเรื่องพื้นที่ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้แปรเปลี่ยนมาเป็นพื้นที่แห่งความหวังในเรื่องของความรักภายใต้บริบทสังคมนิยม และ ส่วนที่สี่จะสำรวจการลงทุนในความรักที่ไร้ความเสี่ยงผ่านการการดูวงชะตาพยากรณ์และขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ทุนนิยมบริโภคนิยม ชั้นกลางใหม่ และวัฒนธรรมความรัก

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกลายเป็นระเบียบเศรษฐกิจโลกแบบใหม่ นำโดยสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีเป้าหมายและมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศต่างๆ นับตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อใช้ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์และลัทธิชาตินิยมสุดขั้ว และเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและการด้อยความเจริญในประเทศยากจนและประเทศอาณานิคม (บัททิต 2566) สหรัฐอเมริกาจึงวางรากฐานและตั้งรกรากในประเทศที่สามารถสร้างตลาดสินค้าและต่อต้านสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ได้ นั่นจึงทำให้ประเทศไทยได้กลายเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถผลิตส่งออกได้โดยตรงโดยไม่ต้องพึ่งดินแดนอาณานิคมและยังเป็นปรากฏการณ์สำคัญในการต่อต้านกองกำลังคอมมิวนิสต์ กระทั่งกลายมาเป็น*ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในระบบทุนนิยมโลก* (อิกันต์ 2012, 32-34)

การเกิดระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้ฐานการผลิตในประเทศไทยแปรเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ 2520-2530 ประเทศไทยหันมาใช้ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจแบบใหม่ เพื่อทดแทนการนำเข้าสินค้าและการผลิตในภาคเกษตรกรรมแบบที่ผ่านมานำโดยภาคเอกชนที่ถูกสนับสนุนและถูกผลักดันจากทางภาครัฐให้เป็นผู้ดำเนินการควบคุมและพัฒนาประเทศไปในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการจัดการสาธารณสุข โภค การจัดการทรัพยากร หรือการจัดการมาตรการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจดังกล่าว คือ ยุทธศาสตร์ที่เน้น*อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก*เป็นหลัก

ยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเป็นการสร้างฐานความมั่นคงในการพัฒนาประเทศและการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้ประเทศเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมที่มั่งคั่ง เนื่องจากประเทศไทยต้องเผชิญหน้ากับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงในช่วงกลางทศวรรษ 2520 เศรษฐกิจที่เคยสูงถึงร้อยละ 8 ต่อปีในทศวรรษ 2500 กลับตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นร้อยละ 4-6 ต่อปี มากไปกว่านั้น ในช่วงปี 2526 เป็นต้นมา ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญหน้ากับปัญหาเศรษฐกิจโลก จากปัจจัยภายนอกอย่างหนักด้วย อาทิ การพุ่งขึ้นของราคาน้ำมันโอเปก ปัญหาการเกิดหนี้และล้มละลายเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 27 ทั่วโลก เป็นต้น ในช่วงเกิดความปั่นป่วนขึ้นมาอย่างกะทันหันพร้อมกันนี้เอง จึงเป็นผลให้รัฐไทยเห็นถึงความสำคัญอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมากขึ้นเท่าตัว (ธิกานต์ 2012, 32-34)

นอกจากนี้ การสนับสนุนจากเงินทุนต่างประเทศก็ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจช่วงทศวรรษ 2520 นั้นฟื้นฟูขึ้น นำไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่เป็นพื้นฐานแห่งทุนนิยมด้วย กล่าวคือ กลุ่มทุนต่างๆ เริ่มให้ความสนใจในการลงทุนเพื่อการพัฒนา โดยเห็นว่าประเทศไทยนั้นจะเป็นฐานสำคัญในการผลิตทางอุตสาหกรรมให้ได้ ทุนจากต่างประเทศจึงมุ่งผลิตสินค้าและบริการพร้อมทั้งสร้างเครือข่ายที่ตอบโจทย์กับความต้องการของตลาดภายในประเทศและท้องถิ่นของไทย กระทั่งในปลายทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้กลายมาเป็นฐานการผลิตของเหล่าบรรษัทข้ามชาติ ผู้ประกอบการ และเหล่ากลุ่มทุนใหม่ที่มาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มทุนจากประเทศญี่ปุ่น (ผาสุกและคริส 2546, 160) ตามมาด้วยการลงทุนจากประเทศกลุ่มอื่นอย่างฮ่องกง ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยก้าวออกจากสภาวะเศรษฐกิจซบเซาและเริ่มมีภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงช่วงทศวรรษ 2540 (ธิกานต์ 2012, 37)

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เข้าสู่ภาวะพาณิชย์นิยมของทั้งภาคเอกชนและภาครัฐชี้ให้เห็นถึงความเป็นทุนนิยมที่เข้ามาในสังคมไทย เป็นเหตุให้ทางเอกชนและรัฐบาลต่างต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือแม้กระทั่งเรื่องของวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว อาทิ การเปิดประเทศ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ พื้นที่ศูนย์กลางทางการค้า ระบบการศึกษา การเข้าถึงทรัพยากร การเข้าถึงด้านสถาบันการเงิน เป็นต้น ระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เพิ่มหน้าต่างแห่งโอกาสอย่างหลากหลาย จึงผลิตแรงงานในระบบอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมากขึ้นและส่งผลให้สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมชนชั้นกลางอันเป็นแรงงานหลักของประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ชนชั้นกลางไทยเติบโตขึ้นเป็นเท่าตัวกลายเป็นกลุ่มชนชั้นกลางใหม่ที่แบ่งแยกออกไปเป็นกลุ่มๆ ได้แก่ ชนชั้นกลางระดับบน ชนชั้นกลางระดับกลาง และชนชั้นกลางระดับล่าง (อรรถจักร์ 2556, 163) โดยเฉพาะชนชั้นกลางระดับกลาง ที่ได้เติบโตขึ้นอย่างมากในช่วงหลังทศวรรษ 2540 ภายหลังจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง เนื่องจากชนชั้นกลางระดับกลางสามารถเข้าถึงเงินกู้ของธนาคารผ่านอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ เป็นผลให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถจับต้องกับเงินหมุนเวียนหรือความมั่งคั่งทางการเงินที่นอกเหนือจากการควบคุมของรัฐได้ง่ายขึ้น (อรรถจักร์ 2564) อย่างไรก็ตาม เมื่อภาคเศรษฐกิจกลับกลายเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและความเป็นทุนนิยมได้เติบโตขึ้น พื้นที่ในสังคมไทยก็ได้กลายเป็นสังคมเมืองอันเปรียบเสมือนกับดาบสองคมที่มีทั้งด้านดีและด้านร้าย ทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นแต่ก็ยังคงไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน ด้วยเพราะกลุ่มนายทุนขูดรีดเอาเปรียบแรงงานคอกปอกขาวและชนชั้นรากหญ้า แม้ว่าหน้าตาแห่งโอกาสที่เฟื่องฟูแต่ก็ยังมีแรงงานผิดกฎหมาย ระบบรัฐสวัสดิการที่เอื้อต่อบางกลุ่มและละเลยคนบางกลุ่ม หรือการหลุดพ้นออกจากบทบาทความ เป็นแม่หรือเมียภายในครัวเรือนของผู้หญิงแต่ก็ยังคงถูกกดทับจากสังคมปิตาธิปไตยใน ที่ทำงาน เป็นต้น มากไปกว่านั้น ชนชั้นกลางเหล่านี้ยังต้องดำรงชีวิตคาบเกี่ยวอยู่กับระบอบประชาธิปไตย ครั้งใบ ซึ่งรัฐบาลในขณะนั้นก็พยายามที่จะสร้างเสถียรภาพทางการเมือง (ประจักษ์, 2560) ให้ตรงกับหลักการปกครองของระบอบการเมืองที่ดีเพื่อสร้างความมั่นคงภายในรัฐให้ได้ อย่างไรก็ตาม กลุ่มพลังอำนาจภายในรัฐบางกลุ่มอย่างกลุ่มข้าราชการ กองทัพและทหาร หรือนักธุรกิจ ต่างยังมีความขัดแย้งกันอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ กลุ่มอำนาจดังกล่าวก็แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองทั้งสิ้น จึงยังเป็นสิ่งที่ตอกย้ำว่าพื้นที่ของทุนนิยมที่คืบคลานเข้ามาในประเทศไทยมีผลให้ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในแต่ละกลุ่มนั้นได้แปรเปลี่ยนไป และเป็นผลให้ผู้คนในรัฐ ล้วนแต่ต้องจัดการกับพื้นที่ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกระแสทางความคิดที่เติบโตขึ้น ด้วยศักยภาพของพวกเขาเอง

อย่างไรก็ดี การเติบโตของสังคมเมือง ยังทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มชน ชั้นกลางเติบโตมากขึ้นเช่นกัน อาทิ การเข้าร่วมแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เน้นอุตสาหกรรมเพื่อ การส่งออก การเปลี่ยนแปลงกลุ่มอาชีพในภาคธุรกิจที่เกิดใหม่จากชนบทให้ขยายเข้าสู่ตัวเมือง กลุ่มนักศึกษาหัวก้าวหน้าฝ่ายซ้ายไทย (อดิพนธ์ 2559, 297-301) การตระหนักถึงการดำรงชีวิต อยู่ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็ว ทำให้ชนชั้นกลางต่างล้วนสัมผัสได้ถึงความผันผวนและ ความขัดแย้งจากรัฐที่ไม่มีความมั่นคง ไร้เสถียรภาพและประสิทธิภาพในการตอบสนองปัญหา

ใดๆ หรือแม้กระทั่งในเรื่องของการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มาพร้อมการกลายเป็นเมืองใหญ่กับโอกาสคอร์รัปชันของนักการเมือง ทั้งในการยกยอกทรัพย์สินทางหลวงเป็นของตนเองก็ดี หรือการยกยอกตำแหน่งเพื่อให้ตนได้แสงหาผลประโยชน์ก็ดี (ผาสุกและคริส 2546, 439) ทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่งของสภาวะสมัยใหม่ของทุนนิยมทั้งสิ้น จึงได้หล่อหลอมให้ชนชั้นกลางไทยเกิดสำนึกทางปัจเจกชนและอารมณ์ความรู้สึกถึงความปรารถนาที่อยากจะหลุดพ้นจากสภาพแวดล้อมดังกล่าวไป นำไปสู่ความมั่นคงของชีวิตและสร้างความสมบูรณ์แบบให้แก่ชีวิตมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็น การแสวงหาสภาวะที่มั่นคงของชนชั้นกลางระดับกลางจึงเกิดขึ้นมาพร้อมกับพื้นที่ของวัฒนธรรมอย่างพื้นที่ “ตลาดศาสนา” ซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อความเชื่อของชนชั้นกลาง นอกจากนี้แล้วพื้นที่ทางตลาดศาสนานี้ยังได้ก้าวขึ้นมาสู่อำนาจทางเศรษฐกิจอีกด้วย (แจ๊คสัน 2566, 414)

ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา มาตรฐานทางอารมณ์ความรู้สึกของชนชั้นกลางที่ดำเนินชีวิตอยู่อย่างเป็นปัจเจกภายใต้ระบบทุนนิยม ได้เปลี่ยนไปสู่มาตรฐานทางอารมณ์แบบใหม่ วัฒนธรรมทางอารมณ์ที่เปลี่ยนไปนี้แสดงผ่านกรณีวัฒนธรรมด้านความรักค่อนข้างชัดเจน ชนชั้นกลางจึงนำความรู้สึกเหล่านั้นสร้างเป็นวัฒนธรรมทางความคิดหรือค่านิยมแบบใหม่ขึ้นมา เพื่อแสดงถึงความปรารถนาในการอยากที่จะมี “ความรักที่ดี” เพื่อให้ “หลุดพ้นจากความเสียดาย” พร้อมกับสามารถปลดตัวเองออกจาก “ความทุกข์ทนทางอารมณ์ความรู้สึก” (สายชล 2563, 188) ที่ระบบสังคม รัฐ เศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้มีส่วนในการสร้างความทุกข์ทนทางอารมณ์ อย่างไรก็ตาม การต้องการความรักเพื่อใช้มาเติมเต็มชีวิตให้สมบูรณ์นั้นก็ไม่ได้สวยงามและไร้ข้อกังขา ความรักภายใต้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมยังคงเปรียบเสมือนบรรดาสินค้าต่างๆ ที่ในระบบของทุนนิยมได้ให้คำมั่นว่าสินค้านี้จะทำให้คนไม่รู้สึกถึงความขาดหรือพลาดไป สินค้านี้จะเติมเต็มและทำให้ชีวิตของคุณสมบูรณ์แบบ ทว่าตามกลไกของระบบทุนนิยม ผู้คนก็ยังต้องการสินค้าอื่นมาเติมเต็มมากขึ้นเรื่อยๆ อยู่วันยังค่ำ (สรวิศ 2564, 47) ความรักหรือการตกหลุมจึงยังมีลักษณะที่รุนแรงและเต็มไปด้วย “ความเสียดาย” ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม และอารมณ์ความรู้สึก

กล่าวได้ว่า ภายใต้เศรษฐกิจและสังคมที่ถูกขับเคลื่อนด้วยทุนนิยมทำให้ชนชั้นกลางที่อยู่อย่างเป็นปัจเจกต่างคอยวิ่งตามหาบางอย่างเพื่อเติมเต็มในส่วนที่ไม่มีหรือขาดหายไป (สรวิศ 2564, 44) การเกิดขึ้นวัฒนธรรมความคิดในการรู้สึก “รัก” จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญภายใต้เศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ปัจเจกชนชั้นกลางต่างคอยมองหาเพื่อใช้ “ความรัก” เหล่านั้นตามหาคุณค่าของความสัมพันธ์ที่จะสามารถสร้างเสถียรภาพ ความมั่นคง และความสมบูรณ์ระหว่าง

บุคคลสองคนที่ต่างต้องการแบ่งปันความบกพร่องของตนเพื่อเติมเต็มในช่องว่างให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สังคมที่ไร้ความสมบูรณ์ (สรวีศ 2564, 44)

ความปรารถนา “รักไร้เสียง”

มนโฑทัศน์ความรักหรือระบบคุณค่าก่อนทศวรรษ 2500 มักถูกมองผ่านวิถีชีวิตของชนชั้นศักดินา โดยสะท้อนผ่านความเป็นชายและหญิง อย่างความเป็นสุภาพบุรุษ การเป็นชายชาติรี ความเป็นกุลสตรี การเป็นหญิงที่รักนวลสงวนตัว เป็นต้น ระบบศีลธรรมแบบไทยๆ ที่ผลิตซ้ำความหมายของคำว่ารักที่ดี ไม่ว่าจะป็นมนโฑทัศน์การมีผิวเดียวมียเดียวก็ดี การจำกัดเรื่องเพศว่าเป็นเรื่องของกามตัณหาและความเสื่อมเสียทางศีลธรรมซึ่งต้องรอให้ถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสมก็ดี การแต่งงานแบบคลุมถุงชนก็ดี ทั้งหมดเป็นผลจากการประกอบสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่เชื่อมอยู่กับหลักพุทธศาสนาเถรวาทของไทย (อาณดา 2565, 139) รัฐไทยได้ใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างขอบธรรมในการควบคุมหรือจัดการความเชื่อ ความคิด มโนทัศน์ รวมไปถึงการจัดระเบียบทางสังคมและกำหนดพฤติกรรมของคนให้ดำรงอยู่ได้ภายในสังคม เพื่อประโยชน์ในการสร้างชาติรวมไปถึงพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ของศาสนาพุทธแบบเถรวาทจึงถูกนำไปรวมกับมนโฑทัศน์ความรักของชนชั้นนำ ซึ่งถือเป็นการประกอบสร้างพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวให้เป็นสิ่งที่เสมือนควบคู่กันไปโดยมีอาจแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ การกระทำใดๆ ก็ตามจะต้องอยู่ภายใต้ระบบคุณค่าและระบบศีลธรรมที่ประกอบขึ้นจากพุทธศาสนามาแล้วเท่านั้น ความรักสำหรับชนชั้นสูงจึงไม่ได้มีความเป็นส่วนตัว มีความเห็นอกเห็นใจหรือพึ่งพิงซึ่งกันและกัน หากแต่เป็นเพียงแค่การสร้างความเป็นเครือญาติและความเป็นพันธมิตรทางการเมืองเท่านั้น (อาณดา 2565, 139) และยังเป็นเพียงความรักในรูปแบบที่เห็นชอบในเรื่องของ “ความเหมาะสม” มากกว่า “อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว” กระแสความคิดในเรื่องของความรักของชนชั้นนำจึงกลายเป็นมนโฑทัศน์ที่ล้าสมัยและไม่ได้สัมพันธ์กับสภาวะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม หรือวัฒนธรรมทางความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วภายในสังคม

ในระหว่างช่วงพ.ศ.2530-2540 เมื่อเงื่อนไขจากสภาวะทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ส่งผลกระทบไปในทุกมิติของสังคม รวมไปถึงการเกิดกระแสความคิดใหม่ๆ อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ที่ทำให้ชนชั้นกลางไทยตระหนักได้ถึงสิทธิ เสรีภาพ และความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตในการดำรงอยู่ภายใต้สังคมหนึ่งๆ มากกว่าเดิม ทำให้มนโฑทัศน์และค่านิยมของ “รักแท้” ในอุดมคติของชนชั้นกลางไทยกลายเป็นเรื่องที่ถูกให้ความสำคัญมากขึ้น

เช่น ความรักที่ตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค คุณค่าของคู่ครอง รวมไปถึงการพึ่งพิงซึ่งกันและกัน เป็นต้น เพราะรักแท้ในอุดมคติของชนชั้นกลางนั้นเสมือนเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิตท่ามกลางสภาพสังคมที่ไม่สมบูรณ์

มากไปกว่านั้น พื้นที่ของสื่อสาธารณะยังถูกขยายออกไปในรูปแบบของนิตยสาร นวนิยาย ภาพยนตร์ ละคร เป็นต้น สื่อสาธารณะเหล่านี้ได้ทำหน้าที่ในการนำเสนอโลกการผลิตซ้ำของชุดความคิดความรักภายใต้กรอบศีลธรรมกระแสหลัก ที่ถือเป็นกลไกสำคัญนำพาให้ชนชั้นกลางไทยก้าวเข้าสู่การจัดการทางมโนทัศน์ความคิดและอารมณ์ความรู้สึก (อาณดา 2565, 145) ให้เปลี่ยนไปสู่มุมมองความสัมพันธ์แบบใหม่ อาทิ ความสัมพันธ์ของคู่รัก ข้อตกลงทางเพศ หรือเงื่อนไขการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่า สื่อสาธารณะเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่คอยขัดเกลาบรทัดฐานทางสังคมไทยให้หลุดพ้นจากกรอบมโนทัศน์แบบเดิมไปสู่ทิศทางการมองเห็นมโนทัศน์ความรักแบบใหม่ ที่ไม่ได้สร้างความหมายของคำว่ารักเพียงเพื่อสร้างสถานะทางการเมืองหรือยึดถือตามจารีตเท่านั้น แต่สร้างความหมายของรักในแบบที่เท่าเทียมและเห็นคุณค่าต่อกันและกันด้วย

ความต้องการหลุดพ้นออกจากกรอบมโนทัศน์และค่านิยมความรักแบบดั้งเดิมจึงดำเนินไปพร้อมกับ “ความเป็นส่วนตัว” ระหว่างบุคคลสองคนหรือเรื่องส่วนตัวของปัจเจกชนเอง (อาณดา 2565, 136) และแยกออกจาก “พื้นที่สาธารณะ” อย่างสิ้นเชิง ผิดกับมโนทัศน์หรือระบบคุณค่าแบบเดิมของเหล่าศักดินาที่มีมโนทัศน์ว่าทั้งสองสิ่งนี้มีอาจแยกกันได้ (ณัฐพงษ์ 2564, 98) อีกทั้งชนชั้นกลางใหม่ยังเห็นว่าพวกเขาไม่จำเป็นต้องใช้ชีวิตให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือการประกอบสร้างทางสังคมจากระบบทุนนิยมที่ทุกสิ่งอย่างต้องผูกติดอยู่กับความสมบูรณ์แบบอีกต่อไป ชนชั้นกลางใหม่จึงลดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมลง (de-socialized) (สรวิศ 2564, 13) และก้าวเข้าสู่สังคมแยกย่อย (fragmented society) ที่อยู่กันอย่างปึงเจกมากขึ้น นั่นทำให้พวกเขาไม่มีเวลามากพอที่จะไปพบปะสังสรรค์หรือเข้าสมาคมต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชีวิตประจำวัน สิ่งที่พวกเขาทำได้มีเพียงแค่การทำงานตามระบบแรงงานในตลาด ที่ต้องหาเข้ากินค่าไปวันๆ เพียงเท่านั้น และเวลาที่เหลือส่วนใหญ่ก็มักใช้ไปกับการดูแลตัวเองให้สมบูรณ์ พวกเขาจึงคาดหวังถึงความรักที่เสมือนเป็น “ต้นทุนชีวิต” ที่สามารถมอบความสำเร็จและสมบูรณ์ได้เมื่ออยู่ภายใต้สภาวะสังคมแห่งความไม่มั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงการผันผวนของอารมณ์ความรู้สึก (สรวิศ 2564) ด้วยเหตุนี้เอง มโนทัศน์ “ความรักที่มั่นคงหรือความรักที่ไร้ความเสี่ยง” จึงกลายมาเป็นมโนทัศน์ที่มีอิทธิพลอย่างมากในช่วงเวลาดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม จากการเข้าสู่สังคมไทยซึ่งดำเนินไปด้วยกลไกของตลาดและการผลิตเพื่ออุตสาหกรรมทำให้ความเจริญภายในเมืองและชนบทมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างมา (ณัฐพงษ์ 2564, 102) ทั้งในเรื่องการศึกษา ระบบขนส่งสาธารณะ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และที่สำคัญที่สุดคือพื้นที่ในการตามหาความรัก ในสังคมไทยเอง พื้นที่ดังกล่าวยังคงเป็นเรื่องที่รัฐบาลไม่ได้เห็นความสำคัญมากนัก ถึงแม้ว่าการผลิตเพื่ออุตสาหกรรมทำให้ชนชั้นกลาง มีโอกาสในการเคลื่อนย้ายตนเองมาสู่การเป็นพนักงานออฟฟิศ เสมียน นักธุรกิจ หรือผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งเป็นการขยายตัวของแรงงานมากกว่าที่เคย แต่กระบวนการเหล่านี้ไม่ได้ทำให้ชนชั้นกลางเสาะหาพื้นที่ในการตามหาความรักได้ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ไหนภายในเมืองก็ตาม เช่น สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์สถาน หอศิลป์วัฒนธรรม เป็นต้น เนื่องจากชนชั้นกลางยังคงต้องดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นปัจเจกท่ามกลางการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้นและดำเนินไปอย่างรวดเร็ว (ณัฐพงษ์ 2564, 102) จนทำให้ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่การตามหาความรักหรือพบเจอสังคมกระแสหลักได้ความเป็นเมืองใหญ่ได้ ส่งผลให้ชนชั้นกลางเพิกเฉยต่อความรักเหล่านั้นไปเพราะการทำงานหาเงินนั้นย่อมสำคัญกว่าในการดำรงชีวิต แต่ขณะเดียวกันก็ยังต้องการความรักเพื่อมาเติมเต็มในสิ่งที่เป็ช่องว่างภายในใจ เพื่อหวังว่าจะมีใครสักคนที่สามารถรับฟัง เป็นพลังให้กันในการดำเนินชีวิตต่อไปในวันๆ ได้ การดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สังคมที่มีเหตุผลกับความเป็นจริงที่คลุมเครือและไม่แน่นอนเช่นนี้ จึงทำให้ชนชั้นกลางที่ดำเนินชีวิตอยู่นั้นต่างหาทางออกโดยการผสมผสานวัฒนธรรมทางความคิดของเหตุผลและพลังที่เหนือธรรมชาติอย่างลึกลับศักดิ์สิทธิ์เข้ากับการดำเนินชีวิตแทนที่จะเชื่อมั่นในอุดมการณ์หรือโครงสร้างทางการเมืองหรือเศรษฐกิจที่ดำเนินการโดยรัฐ

ลึกลับศักดิ์สิทธิ์ ความรัก และสังคมบริโภคนิยม

ภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมหนึ่งๆ มนุษย์ต่างสร้างความเชื่อหรือมีโลกทัศน์บางอย่าง ที่นำมาอธิบายแก่ผู้คนที่ดำรงอยู่ในสังคมนั้น การขอพรในเรื่องต่างๆ ต่อลึกลับศักดิ์สิทธิ์จึงมิใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใดในสังคม รวมไปถึงการทำพิธีกรรมตามลัทธิพิธีในสังคมไทยด้วยเช่นกัน ทั้งหมดมีอยู่ตั้งแต่ก่อนทศวรรษ 2500 ความเชื่อในเรื่องลึกลับศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เป็นความเชื่อที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างมีเหตุผลว่าธรรมชาตินั้นมีวิญญาณสิงอยู่ (นฤพนธ์ 2560, 179) ธรรมชาติในแต่ละวัฒนธรรมจึงดำรงอยู่ในสถานะ “บุคคล” ที่เป็นผู้เล่าเรื่องราวความเป็นมาของโลก คอยสร้างระเบียบหรือวิถีปฏิบัติให้แก่สังคม รวมไปถึงสามารถอธิบายปรากฏการณ์หรือแก้ไขบางอย่างที่ทำให้มนุษย์รู้สึกมั่นคงและปลอดภัยได้ กระนั้นในสังคมไทยลึกลับศักดิ์สิทธิ์นั้น

ดำรงอยู่อย่างแตกต่างกันไปตามแต่ละความเชื่อและความศรัทธา อันเป็นมโนทัศน์แบบพหุภววิสัยแบบหลอมรวม (polyontological amalgam) ซึ่งถึงแม้ว่าความเชื่อเหล่านั้นจะขัดแย้งหรือแข่งขันกันภายใต้สังคม แต่ความเชื่อเหล่านั้นก็เป็นความเชื่อที่สามารถยึดให้สอดคล้องกันได้ จนกระทั่งเกิดเป็นความศรัทธาอันแรงกล้าในการใช้ชีวิตขึ้นมาภายใต้สังคมเช่นกัน (แจ๊คสัน 2566, 256) การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือระบบความเชื่อของ “ไสยศาสตร์” จึงถูกนำมาจัดการพื้นที่ในแต่ละวัฒนธรรมให้เพื่อสร้างความชอบธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้คนที่ดำรงชีวิตอยู่ภายใต้พื้นที่นั้น อย่างไรก็ตาม เมื่ออำนาจรัฐสมัยใหม่ได้เข้ามาจัดการพื้นที่ทางศาสนา สังคมและวัฒนธรรม โดยการแบ่งแยกรูปแบบ “ความเชื่อ” ในแบบของรัฐและประชาชนออกจากกันเพื่อแสดงความศิวิไลซ์และตอบโต้อำนาจจากทางตะวันตกที่เริ่มเข้ามาในสังคมไทย ความเชื่อในรูปแบบของรัฐอย่าง “พุทธศาสนา” จึงถูกขยายขอบเขตออกไปในทุกๆ พื้นที่ของสังคมไทยและยังทำให้มีความสำคัญมากขึ้นกว่าที่เคยเมื่อเกิดการรวมศูนย์อำนาจสงฆ์เข้าด้วยกัน พุทธศาสนา กลายเป็นศาสนาที่สามารถตอบสนองกับมโนทัศน์ความเป็นเหตุเป็นผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมมากกว่าที่เป็น ขอบเขตของพุทธศาสนาที่รัฐได้ยกย่องจึงแพร่ขยายออกไปยังพื้นที่ต่างๆ ภายในสังคมไทย การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งลี้ลับ ผี บรรพบุรุษ เทพ ลัทธิพิธีกรรม ฯลฯ ที่ประชาชนศรัทธาจึงถูกผลักดันให้เป็นศาสตร์และระบบความเชื่อที่เป็นรองพุทธศาสนาไปนับตั้งแต่นั้นมา

นอกจากนี้ สังคมไทยที่ดำเนินชีวิตด้วยความเชื่อผ่านการปกครองของเหล่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพ เทวดา จะต้องมีการถวายการเคารพสักการบูชาหรือถวายเครื่องเซ่นไหว้ให้แก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายด้วย เพราะพิธีกรรมเช่นนี้เป็นหนึ่งในการสร้างชุดความรู้และสร้างมโนทัศน์ของความเชื่อที่ต่อยอดว่าธรรมชาติอันยิ่งใหญ่เหนือมนุษย์ (นฤพนธ์ 2560, 179) ความศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เหล่านั้นจะมีผลสัมฤทธิ์มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การเคารพบูชาและการสักการะ การสักการะบูชาจึงเป็นหนึ่งในการฝึกความเชื่อที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนให้ใช้ชีวิตและเดินทางไปในทิศทางที่พวกเขาปรารถนาไว้ได้ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็ความเชื่อแบบไหน ทั้งพุทธและไสยศาสตร์ต่างเป็นสิ่งที่ควบคู่กันและมีอาจจะแยกออกจากกันได้ไปทั้งหมด เนื่องจากความเชื่อและความศรัทธาทั้งของพุทธและไสย ต่างมีที่มาจากความเชื่อในเรื่องของ “พระศาสดา” ที่มีทั้งผี เทพและเทวดาผสมปนเปกันอยู่ ซึ่งพระศาสดาล้วนตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งสิ้น เพียงแต่ผลประโยชน์ที่ขอจากพุทธและไสยอาจไม่เหมือนกัน พุทธศาสนาได้ประโยชน์ส่วนรวม แต่ไสยศาสตร์มักได้ประโยชน์ส่วนตัว ทว่าคำสอนของทั้งสองความเชื่อกลับเป็นสิ่งที่ตอบสนองซึ่งกันและกัน หาก

พุทธไม่มีไสยก็จะกลายเป็นศาสนาที่ไม่มีอุดมคติ มีแต่ค่านิยม ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์และไม่สามารถสร้างแรงจูงใจหรือความน่าเชื่อถือจากศีลธรรมอันน่าเบื่อหน่ายได้ ในทางกลับกัน หากไสยไม่มีพุทธก็จะกลายเป็นเพียงความเชื่อที่น่ารังเกียจ มีแต่ความเห็นแก่ตัวและมีแต่บาปที่มีอาจสร้างประโยชน์อันใดได้ (นิธิ 2557, 131) ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นความเชื่อแบบพุทธหรือความเชื่อแบบไสย ทั้งสองความเชื่อต่างช่วยตอบสนองชีวิตที่ต้องการ แก้ปัญหาเฉพาะจุด และถือเป็นกลวิธีที่บำบัดทุกข์ของผู้คนในสังคมไทยได้ (นิธิ 2557, 140)

ความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์และลัทธิพิธีในการ “ขอพร” ก็กลับเข้ามาสู่กระแสและเริ่มขยายขอบเขตแทนที่พุทธศาสนาอีกครั้งหนึ่งในช่วงทศวรรษ 2530 โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องความมั่งคั่งที่เน้นความสำเร็จทางการค้าและโชคลาภ (แจ๊คสัน 2566, 263) ภายหลังจากความเชื่อในรูปแบบดังกล่าวกลายมาเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยให้กลายเป็น “สังคมแห่งการหลุดพ้น” อีกด้วย (แจ๊คสัน 2566, 419) กล่าวคือ แต่เดิมที่ราชสำนักสยามใช้พุทธศาสนากระแสหลัก (ศาสนาพุทธเถรวาท) สร้างความชอบธรรมในการปกครองทางการเมืองและความมั่งคั่งร่ำรวยจากอำนาจของธรรมชาติผ่านพระราชพิธีมาอย่างยาวนาน ภายหลังจากเมื่อยุคแห่งเศรษฐกิจทุนนิยมมีบทบาทในสังคมไทยช่วงทศวรรษ 2520 ในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐไทยเริ่มปรับตัวให้เข้ากับระบบทุนนิยมที่เข้ามา ทำให้การควบคุมการนับถือศาสนาพุทธเริ่มลดน้อยลง รัฐไทยวางมือจากบทบาทการควบคุมศาสนาและสวมบทบาทในการสนับสนุนการนับถือลัทธิหรือความเชื่อนอกกรอบในแต่ละวัฒนธรรมแทน อันถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและถือเป็นการพึ่งพิงตลาดที่มีการส่งออกเป็นตัวชี้วัด (แจ๊คสัน 2566, 409) พุทธศาสนาที่รัฐพยายามผลักดันจึงไม่ได้ตอบโจทย์แก่ความเชื่อและความศรัทธาของประชาชนเพียงสิ่งเดียวอีกต่อไป ในช่วงทศวรรษ 2530 ต่อมาศาสนาจึงกลายเป็นหนึ่งในระบบตลาดที่อยู่ในฐานะของ “สินค้า” เพราะไม่มีองค์กรใดเพียงองค์กรเดียวที่จะสามารถตอบสนองกับความต้องการของปัจเจกบุคคลได้ ความเชื่อในศาสนา ลัทธิพิธี ผี บรรพบุรุษ และประเภทของการนับถือสัญลักษณ์ต่างๆ ทั้งเครื่องราง ของคลั่ง พระพุทธรูป จตุคาม รวมไปถึงการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงกลายเป็นสิ่งที่สามารถซื้อขายกันได้อย่างเสรีและขึ้นอยู่กับความสบายใจส่วนตัวที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยรัฐหรืออำนาจทางวัฒนธรรม (แจ๊คสัน 2566, 413) ผนวกกับเศรษฐกิจไทยที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดซึ่งเน้นการผลิตสินค้าและบริการเพื่อการบริโภคที่ตอบสนองต่อความปรารถนามากกว่าตอบสนองความจำเป็นอย่างเร่งด่วน (เชษฐภักฎา 2556, 751) จึงมีความเชื่อว่าวัตถุมงคลหรือเครื่องรางทั้งหลายจะสามารถสร้างโอกาสหรือลดบันดาลโชคลาภให้แก่ผู้บูชาให้ประสบความสำเร็จได้ เพราะเชื่อว่าพลังงานของการบูชาวัตถุมงคลที่ผ่านพิธีกรรมนั้นอยู่

หลอมรวมกันกับวัตถุที่หล่อขึ้น ความต้องการในการดิ้นรนแก้ไขในความเชื่อของเหล่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ดังกล่าว จึงถูกผลิตนำมาขายเป็นสินค้าและนำเสนอความเชื่อเหล่านั้นออกไปผ่านสื่ออย่างหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โดยการโน้มน้าวผ่านสำนวนภาษาที่สื่อถึงความร่ำรวย อยู่เย็นเป็นสุข และชีวิตอุดมสมบูรณ์ยืนยาว (แจ๊คสัน 2566, 266-7) เพื่อสร้างความปรารถนาและความหวังที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ การค้าขาย ความสัมพันธ์ หน้าที่การงาน รวมไปถึงการดำเนินชีวิตของปัจเจกดีขึ้น อันนำไปสู่หนทางการหลุดพ้นออกจากความทุกข์ทรมานทางความรู้สึกได้ อนึ่ง ความเชื่อในเรื่องโชคลาภและความมั่งคั่งของชนชั้นกลางของไทยนั้นเห็นได้จากกลุ่มชาวจีนที่อพยพเข้ามาในช่วงต้นคริสต์วรรษที่ 20 โดยชาวจีนส่วนใหญ่กลายมาเป็นพ่อค้าและนักธุรกิจชนชั้นกลางที่ยกระดับตนเองมากขึ้นเรื่อยๆ ชาวจีนส่วนใหญ่เปลี่ยนมานับถือและเข้าพิธีกรรมตามพุทธศาสนากระแสหลัก เพื่อให้ชาวไทยยอมรับ กระนั้นเองพวกเขาต่างก็ยังคงเลื่อมใสศรัทธาต่อ “เทพเจ้าแห่งโชคลาภและความร่ำรวย” อย่างเจ้าแม่กวนอิมผู้เป็นเทพแห่งความสมบูรณ์ในเรื่องของเงินทองและการค้าขายอยู่เสมอ (แจ๊คสัน 2566, 265-278) กระบวนการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเปิดกว้างของมนทัศน์แบบพหุภววิสัยซึ่งหลอมรวมความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพุทธศาสนากระแสหลักเข้าด้วยกันอย่างสลับซับซ้อน สัจธรรมแห่งความมั่งคั่งจึงเสมือนเป็นแรงดึงดูดมหาศาลที่เกิดขึ้นเมื่อชนชั้นกลางต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้ภาวะแห่งทุนนิยม

ด้วยเหตุนี้ ชนชั้นกลางที่พยายามเข้าถึงแก่นของความสมบูรณ์ในชีวิตจึงมองหาการมีโชคลาภและความมั่งคั่งให้ตนสามารถก้าวเดินออกจากความจนไปได้*อย่างรวดเร็ว*ผ่านการขอหวยของานขอการ ขอเลขนำโชค ขอโชคลาภ ฯลฯ เพื่อใช้เป็นความหวังในการหลุดพ้นออกจากความจน จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดดเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วิถีความเชื่อในเรื่องของไสยศาสตร์และลัทธิพิธีในการ “ขอพร” เติบโตควบคู่ไปเช่นกัน ชนชั้นกลางส่วนมากต่างขอพรให้ตนหลุดพ้นออกจากความทุกข์ทรมานที่ต้องเผชิญกับความจนซึ่งไม่ได้พัฒนาตามระบบเศรษฐกิจหลัก ไม่ว่าจะทำงานหามรุ่งหามค่ำอย่างไรก็ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการที่มากขึ้นตามหลักแห่งบริโภคนิยม ประกอบกับการจัดการของรัฐบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพมากพอในการบริหารประเทศ ด้วยเหตุนี้เองความเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์จึงเกิดขึ้นมาควบคู่ไปกับการขอพรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เช่นกัน

ภายหลังในทศวรรษ 2530 เป็นต้นไป ความต้องการในเรื่องของความรักของชนชั้นกลางไม่ได้เป็นความรักเพียงเพื่อที่จะอยู่ไปจนแก่เฒ่าเท่านั้น พวกเขาล้วนต้องการความรักที่สามารถต่อยอดไปสู่การดำเนินชีวิตต่างๆ ได้ กล่าวคือ ชนชั้นกลางในช่วงเวลาดังกล่าวมักยึดโยง

ตนเองให้เข้ากับเครือข่ายที่เชื่อมโยงอยู่กับชุมชนทางอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลายซ้อนทับกัน ในสังคม (อาณดา 2565, 134-155) รวมถึงการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้สภาวะของ “สังคมบริโภคนิยม” (สายชล 2565, 9) ที่ชนชั้นกลางต่างให้ความสำคัญกับสินค้าอย่าง รถ บ้าน คอนโด เครื่องใช้ไฟฟ้า กล้องถ่ายรูป เป็นต้น รวมไปถึง “ความรักที่ดีและมั่นคง” ซึ่งสามารถช่วยกันทำงานหาเงินอย่างทัดเทียมกันไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง ตลอดจนสร้างครอบครัวให้ก้าวหน้า และให้ตรงตามบรรทัดฐานทางสังคม ทั้งหมดต่างเป็นส่วนหนึ่งเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสถานภาพทางสังคมที่ตนดำรงอยู่ เพื่อให้เป็นเครื่องหมายของรสนิยมและตัวตน (self) ในสังคมบริโภคนิยมที่ดำเนินอยู่ภายใต้เศรษฐกิจแบบทุนนิยม (สายชล 2565, 9) เฉกเช่นนี้จึงทำให้ชนชั้นกลางสนใจแต่ความสมบูรณ์ที่เห็นผลประโยชน์แก่ตนเองเพียงเท่านั้นกระทั่งเกิดเป็นความลุ่มหลงในตัวเอง (narcissism) มิได้เห็นคุณค่าของความรักที่แท้จริง ทุนนิยมจึงหล่อหลอมให้พวกเขา ค้นหาเพียงแต่ความโรแมนติก (romance) ไม่ใช่ความรักที่แท้จริง (สรวิศ 2564, 47) เพื่อขจัดความเสียดหรือความทรมานจากปัจจัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น แต่ในท้ายที่สุดความรักมักเกิดขึ้นพร้อมกับความเสียดเสมอ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ว่าจะปัจจัยภายนอกอย่างสภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ ปัจจัยภายในอย่างพันธุะ ข้อผูกมัด อารมณ์ความรู้สึกเสียใจ กังวลใจ กล่าวได้ว่า พื้นที่และเวลาสมัยใหม่ที่ดำเนินไปตามสังคมบริโภคนิยมและผลประกอบสร้างจาก ความทุนนิยมที่มีแต่ความซับซ้อนทางมิติวัฒนธรรมเช่นนี้ จึงกลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชนชั้นกลางพยายามลดความเสี่ยงในเรื่องของความรัก โดยเฉพาะในเรื่องอารมณ์ความรู้สึกและมโนทัศน์ของ “ความรัก” เพราะความทรงจำจากอดีตที่นั่นเสมือนเป็น “ความหวัง” ของช่วงเวลา ปัจจุบันที่ชนชั้นกลางไทยต้องใช้ชีวิตท่ามกลางความไม่ปกติของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือการดูดวงชะตาพยากรณ์สามารถทำให้เหล่าชนชั้นกลางไทยเข้าใจความหมายของการดำเนินชีวิตเพื่อให้หลุดพ้นจากสถานะสังคมแบบเดิมไปสู่สถานะทางสังคมแบบใหม่ที่จะเสมือนเป็น “ต้นทุน” ให้ชีวิตของตนมั่นคงและบรรลุถึงความสำเร็จได้ในที่สุด ด้วยเหตุนี้ นิยามความรักที่ว่า “รักคือการลงทุน” จึงเกิดขึ้น

รักไร้เสียด การดูดวง และการขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

พัฒนาการของทุนนิยมส่วนหนึ่งคือการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นที่แพร่หลายขึ้นอย่างมากในสังคมโลก เฉกเช่นเดียวกับสังคมไทยที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ถูกผลักเข้าสู่ระบบตลาดทางจิตวิญญาณ (แจ๊คสัน 2566, 413) และหล่อหลอมความหวังให้แก่ปัจเจกบุคคลได้โดยตรง ไม่ว่าสิ่งเหล่านั้นจะเป็นการขอพร การไหว้สักการะ การบนบาน การบูชาชาวัดลุมงคัลก็ตาม ความ

เชื่อหรือความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบของความไม่มั่นคง หรือสิ่งที่ตัวของพวกเขานั้นไม่สามารถรับมือได้ดีพอ มากไปกว่านั้นยังช่วยให้ชนชั้นกลางที่ไม่เคยรู้สึกได้รับหรือได้มีให้สามารถเข้าถึงกับสิ่งที่พวกเขาเหล่านั้นไม่เคยได้รับหรือสัมผัสมาก่อนด้วย (แจ๊คสัน 2566, 419) การขอพร การไหว้สักการะ หรือการบนบานจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้จึงถูกแปรเปลี่ยนความหมายที่มีใช้เพียงแค่เรื่องของ “ความมั่งงาย” แต่สิ่งเหล่านี้คือ “การลงทุน” กล่าวคือ ในช่วงกลางทศวรรษ 2530 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ถูกมองในฐานะเครื่องมือที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจอันมีอุดมการณ์อันหลากหลายซ่อนอยู่ภายใต้ความเชื่ออื่นๆ ความศรัทธาตัวเองเป็นตัวนำพาบุคคลที่เชื่อไปสู่หนทางที่จะทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานของตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม ลักษณะทางสังคมก็ดี หรือลักษณะทางกายภาพก็ดี ความเสื่อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของรัฐดังกล่าวไปในหัวข้อที่ผ่านมาเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ประกอบสร้างให้ความหวังในสังคมเลือนหายไปและถูกแทนที่ด้วยพื้นที่แห่งความวิตกกังวลแทน ด้วยเหตุนี้ ปัจเจกชนเหล่านั้น โดยเฉพาะชนชั้นกลาง ต่างตระหนักได้อย่างดีว่า การลงทุนกับสิ่งใดก็ตามโดยที่ไม่เกินกำลังของตนเองมากนักเพื่อให้ความต้องการของตนนั้นเกิดผลประโยชน์สูงสุดคือการลงทุนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมไปถึงการลงทุนในเรื่องของการดูแลสุขภาพกายกรรม

การดูแลสุขภาพกายกรรมหรือโหราศาสตร์ ถือเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลมาอย่างยาวนานภายใต้ราชสำนักไทยในการดูแลสุขภาพบ้านชะตาเมืองก็ดี หรือการดูแลสุขภาพให้แก่ กษัตริย์ก็ดี โดยในช่วงเวลาดังกล่าวผู้ที่เป็นพรหมณ์จะเป็นผู้ประกอบพิธีในการดูแลสุขภาพเพื่อวางฤกษ์ยามหรือกำจัดสิ่งชั่วร้ายให้ออกไปจากบ้านเมืองให้จนได้ กระทั่งการให้ความหมายใหม่ๆ ผ่านพิธีกรรมทางศาสนาเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ และความสนใจส่วนบุคคลต่อความอุดมสมบูรณ์ในชีวิตที่แม้กระทั่งพระสงฆ์เองก็ดูเหมือนจะนิยมในศาสตร์ด้านนี้มากขึ้นเช่นกัน (แจ๊คสัน 2566, 216-7) การดูแลสุขภาพกายกรรมจึงถูกแพร่ขยายไปยังประชาชนในสังคมไทยจนได้รับความสนใจและได้รับความนิยมอย่างเรื่อยมา การดูแลสุขภาพอยู่หลายรูปแบบด้วยกันไม่ว่าจะเป็น การคำนวณดาวบนฟ้า ไพ่ยิปซี ดูดวงด้วยตัวเลข ดูดวงลายมือ การเสียดสีเข็มชี ตีความจากฝัน เป็นต้น โดยแต่ละศาสตร์นั้นจะมีวิธีการศึกษาและการดูดวงที่ต่างกัน ทว่าทุกๆ ศาสตร์กลับมีจุดแข็งที่เชื่อมกัน นั่นคือ “การเข้าถึงความสมบูรณ์ในจิตใจของผู้คน” ไม่ว่าจะเป็นในด้านการปลอบประโลมก็ดีหรือช่วยรับมือกับสภาวะปัญหาที่เกิดขึ้นก็ดี โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ไม่ได้จำกัดขอบเขตแน่ชัด แต่เป็นศาสตร์ที่สามารถทำให้ปัจเจกชนผู้เข้ารับการดูแลสุขภาพจิตใจในตัวตนของตนเองได้ (Mission To The Moon 2022) ทั้งยังสามารถช่วยในเรื่องของคำปรึกษาต่างๆ เช่น การงาน การบ้านการเมือง การเอาชนะ เงินทอง ฯลฯ จากการวางฤกษ์ยามจนมั่นใจได้ว่า

การกระทำหรือการงานใดๆ จะสำเร็จลุล่วงไปได้โดยดี (แจ๊คสัน 2566, 218) ศาสตร์แห่งการ
 ทำานนี้เองจะสามารถจะนำพาชีวิตหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปสู่แนวทางที่มุ่งหวังอย่างสมบูรณ์
 โดยที่ไม่ต้องลงทุนหรือเป็นกังวลกับมันมากนัก เปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ปลอดภัยปลอดภัย จาก
 มาตรฐานทางอารมณ์เก่าๆ ที่ครอบงำพวกเขาไว้ และสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่ผัน
 ผวนอยู่ตลอดเวลา เฉากเช่นเดียวกับการขอพรกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตั้งที่เคยกล่าวไปในหัวข้อที่แล้วว่า
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ปัจเจกชนรู้สึกถึงความสมบูรณ์ ความมั่นคงและความปลอดภัยในสิ่งที่พวกเขา
 เองไม่สามารถอธิบายได้ เสมือนเป็นเทคโนโลยีที่คอยขัดเกลาลดใจ บำบัดความทุกข์ที่ต้องเผชิญ
 และตอบสนองแก่ความต้องการของผู้ศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ว่าจะเป็นเทพหรือเทวดาองค์ใดก็
 ตาม ศาสตร์แห่งการดูดวงชะตาก็สามารถลดทอนความเสี่ยงเหล่านั้นได้โดยการตามหาบุคคลอีก
 คนหนึ่งที่ทำให้ชนชั้นกลางผู้รับคำทำนายได้พบเจอได้

ดังนั้นการลงทุนกับการดูดวงก็ตีหรือการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ตีจึงเป็นเรื่องที่ชนชั้น
 กลางให้คุณค่าอย่างเรื่อยมาถึงแม้ว่าในทศวรรษ 2540 จนถึง 2560 จะมีटरระความเป็นเหตุ
 เป็นผลบนฐานทางวัฒนธรรมทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่อยู่มาก แต่อิทธิพลความเชื่อของทั้งการดู
 ดวงและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังคงเป็นส่วนหนึ่งที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชนชั้นกลางไทย ซึ่ง
 นอกเหนือจากเรื่องของโชคลาภ ความร่ำรวย หรือเงินทองแล้ว “ความรัก” ก็เป็นหนึ่งในความ
 ต้องการในการดำเนินชีวิตไม่ต่างกับปัจจัยภายนอกอื่นๆ ดังนั้น ความรักจึงกลายเป็น
 “ความหวัง” ที่ถูกนำมาขายเช่นกัน

ดังที่กล่าวไปข้างต้น รวากลางทศวรรษ 2530 ความเป็นเมืองที่กลายเป็นเข้าสู่สภาพสังคม
 อันเป็ลี่ยวเหงาภายใต้สภาวะความสมัยใหม่และการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม
 (อาณดา, 2565, 145) รวมทั้งการเกิดขึ้นของกระแสความคิดใหม่ในช่วงเวลาดังกล่าว นำไปสู่
 การนำชนชั้นกลางให้ก้าวออกจากมาตรฐานทางอารมณ์ความรู้สึกแบบเดิมมากยิ่งกว่าที่เคย
 กล่าวคือ การขยายตัวของภาวะเศรษฐกิจโดยเฉพาะในภาคบริการที่เปิดโอกาสให้ชนชั้นกลาง
 ผู้หญิงได้ก้าวข้ามผ่านหน้าที่แม่และเมียในครัวเรือน ให้ได้ออกไปทำงาน สร้างรายได้ให้แก่ตน
 และครอบครัวได้ฉากเช่นเดียวกับชนชั้นกลางผู้ชาย ที่ช่วงเวลาก่อนหน้านั้นผู้ชายถูกสร้าง
 ความหมายให้เป็นช้างเท้าหน้าของครอบครัว ประกอบกับสังคมบริโภคนิยมดังกล่าวมาแล้ว ทำ
 ให้เกิดการความหมายพื้นฐานของความสัมพันธ์แบบใหม่ขึ้น โดยเป็นความสัมพันธ์แบบ
 “มิตรภาพและความจริงใจ” ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง (ณัฐพงษ์ 2564, 95-111) วาทกรรม
 ดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างมากในการสร้างความหมายให้ผู้ชายให้กลายเป็นชายรักครอบครัว
 หรือแฟมิลี่แมน ที่อยู่ในบทบาทพ่อที่ดี ที่คอยดูแลลูกๆ ฉากเช่นเดียวกับแม่ ขณะเดียวกัน ผู้หญิง

ที่ออกไปสู่โลกสาธารณะทั้งเข้าถึงสิทธิในการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย หรือ การเป็นผู้หญิงทำงาน (working women) ที่มีรายได้สูง มีหน้าที่หรือตำแหน่งที่ดี ก็ถูกเสนอภาพให้กลายเป็นผู้หญิงเก่งซึ่งสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ไม่แพ้กับพ่อเช่นกัน การสร้างความหมายของความสัมพันธ์แบบใหม่นี้เองยังถูกต่อยอดไปยังเงื่อนไขความรักที่เปลี่ยนแปลงไปสู่*ความสัมพันธ์* ในแบบที่*ไร้ความเสี่ยง*ด้วย จากความรักกระแสหลักที่ถูกประกอบสร้างความหมายจากชนชั้น คักตินาว่าด้วยเรื่องของความเหมาะสมตามมาตรฐานหรืออัตลักษณ์ทางสังคมมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว อันเป็นรักที่ซ่อนอยู่ใต้การสร้างความสัมพันธ์เพื่อผลประโยชน์และสถานะทางการเมือง กลับกลายเป็นรักที่ดำเนินไปพร้อมกับความเป็นไปได้ในชีวิตส่วนตัวของพวกเขาเอง โดยลดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสังคมลงและวางคนรักในฐานะคนที่อยากร่วมผจญภัยไปสู่เส้นทางใหม่ด้วยกันอย่างเท่าเทียม ตระหนักถึงคุณค่า สิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกันตามพื้นฐานความสัมพันธ์ดังมิตรภาพและความจริงใจ โดยไม่ต้องสละความเป็นตัวเองไปอย่างไรก็ดี สภาพสังคมอันเปลี่ยนแปลงไร้ซึ่งพื้นที่ในการตามหาความรัก ประกอบกับชนชั้นกลางที่เป็นพื้นที่เพียงอยู่ในระบบมนุษย์เงินเดือนที่ต้องทำงานตั้งแต่เช้าจรดค่ำ คอยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมให้ได้ผลประโยชน์มากที่สุดถึงโดยที่ไม่รู้ตัวเลยว่าตนเองถูกผลักความเป็นมนุษย์ไว้ข้างหลัง หมุนวนอยู่กับระบบแบบเดิมที่กัดกินทั้งพลังงานทางกายภาพและจิตใจไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด มากไปกว่านั้นสังคมทุนนิยมในไทยยังส่งผลต่อระบบรัฐสวัสดิการที่ไร้คุณภาพและไร้อนาคต ก่อเกิดเป็นความกดดันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่สูงขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่ช่วงเวลาดังกล่าว สังคมทุนนิยมหลอหลอมให้ปัจเจกชนชั้นกลางต่างพยายามหาสิ่งที่เหมาะสมสมบูรณ์แบบ หรือสิ่งมีค่าเพื่อประโยชน์ต่อตนมากที่สุด (ชัชวาลย์ 2565) โดยเฉพาะการเข้าถึงความรักที่ปรารถนาและมั่นคงซึ่งเป็นเรื่องยากขึ้นเท่าตัว เพราะระบบทุนนิยมในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นระบบที่เปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตและความรักให้อยู่ในสภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่ฉาบฉวย ตื่นเต้น ไม่สมบูรณ์ และไม่มีเวลาพอที่จะตามหามัน

หากสังเคราะห์แห่งความมั่งคั่งเป็นแรงดึงดูดให้ผู้คนในสังคมหลุดพ้นจากความจน ดังกล่าวที่กล่าวมาแล้ว ความรักก็เป็นแรงดึงดูดให้คนในสังคมหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานทางอารมณ์ความรู้สึกเช่นกัน ด้วยคำถามมากมายไม่ว่าจะเป็น *เหตุใดเราจึงไม่มีรักดีๆ เหตุใดจึงจะเจอเนื้อคู่ เมื่อไหร่เราจะเจอคนที่มั่นคง เมื่อไหร่เราจะเจอคนที่เป็นเหมือนคู่แท้ กับคนนี้จะไปกันจนตลอดรอดฝั่งไหม* ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนสัมพันธ์กับความซับซ้อน ความไม่แน่นอน และความคลุมเครือในมิติทางสังคมที่อยู่ภายใต้ระบบของทุนนิยม ความซับซ้อนของทุนนิยมที่ยากเกินกว่าการวิเคราะห์หรืออย่างเป็นระบบใดๆ สร้างให้พื้นที่ของความศรัทธา ความเชื่อและความหวังได้ทำ

หน้าที่ให้ปัจเจกรู้สึกถึงความปลอดภัยและประสบความสำเร็จได้ท่ามกลางความไม่เป็นมิตรของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (แจ๊คสัน 2566, 418) ความศรัทธาในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือการดูดวงชะตาในเรื่องของความรัก จึงเป็นสิ่งที่ช่วยบรรเทาความไม่มั่นคงและไม่แน่นอนของชีวิตเมื่อต้องดำรงอยู่ภายใต้ระบบตลาดในสังคมบริโภคนิยมที่มีช่องว่างอย่างมากมายในการเข้าใจโลกซึ่งไม่อาจหาคำตอบได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งความต้องการอย่างมากมายที่ไม่มีวันหมดและไม่เคยเพียงพอ พลังศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และดวงชะตาของตัวปัจเจกกลายมาเป็นสิ่งที่ช่วยตอบเหตุผลเหล่านั้นได้ รวมไปถึงตอบความหมายของการมีชีวิตอยู่ในสังคมที่ไร้ความสมบูรณ์นี้ด้วย ความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือการพึ่งพาดวงชะตาการดูดวงจึงสามารถลดทอนความเสี่ยงเรื่องของความรักที่ “ไม่สมบูรณ์” ให้ “สมบูรณ์ในช่วงขณะหนึ่ง” ดังความต้องการของมนุษย์เพื่อให้พวกเขาได้มีหรือได้รับความรักที่สามารถเป็นที่พิทักษ์ทางอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ ขณะเดียวกัน ด้วยสังคมแห่งการบริโภคนิยมที่ความรักย่อมต้องตอบสนองต่อแรงปรารถนาของปัจเจกชนชั้นกลางอย่างเร่งด่วน ประกอบกับเทคโนโลยี สื่อ หรืออุตสาหกรรมที่เติบโตปราศจากการควบคุมโดยสิ้นเชิงจากรัฐ ทำให้รูปแบบเชิงสัญญา พื้นที่ทางการค้า การปลุกเสกเครื่องรางของขลัง หรือวัตถุทางพิธีกรรม ต่างเข้ามาบรรจบกันจนเกิดเป็นบริบทใหม่ให้คนที่ปรารถนาในการตามหารักที่มั่นคง ให้พบเจอได้อย่างรวดเร็วและสะดวกมากขึ้นเพียงแค่ว่าใช้ “เงินลงทุน” ในการเร่งผลลัพธ์ในสิ่งที่ต้องการให้ได้มาอย่างรวดเร็วและปลอดภัย ความรักจึงกลายมาเป็นระบบสินค้าที่สามารถซื้อได้ผ่านความเชื่อหรือความศรัทธาจาก วัตถุมงคล เครื่องราง ภาพลักษณ์ รูปปั้นหรือภาพแสดงแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้าแต่ละองค์ พร้อมกับการใช้ตัวกลางบางอย่างเพื่อทำหน้าที่เชื่อมต่อไปยังสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การขอพร สวดคาถา บวงสรวง กระทำการประกอบพิธีการตั้งโต๊ะหมู่บูชา ฯลฯ (แจ๊คสัน 2566, 309) ขณะเดียวกัน ชนชั้นกลางบางกลุ่มก็เลือกที่จะใช้บริการหมอดูที่ใช้ศาสตร์แห่งการทำนายค้นหาคำตอบในสิ่งที่ตนต้องการรู้หรือต้องการค้นหาแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้ได้พบเจอรักที่ปลอดภัยดังปรารถนาอย่างท่วงทันที

ด้วยอิทธิพลความเชื่อและความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของสังคมไทยที่ถูกส่งผ่านไปยังทุกมิติของสังคมดังกล่าวไปข้างต้น ลัทธิความเชื่ออันหลากหลายจึงได้แพร่ขยายออกไปในสังคมไทยเช่นกัน หากแต่ในบทความนี้จะขอเน้นถึงเทพเจ้าของชาวฮินดู ซึ่งเป็นเทพที่เป็นอีกความเชื่อหนึ่งอันเป็นหัวใจสำคัญของความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเข้ามาแทนที่ของผีที่ชาวไทยทั่วไปนับถือกันโดยทั่วไป (แจ๊คสัน 2566, 285) โดยเทพเจ้าฮินดูแต่ละองค์คืออย่างพระพรหม พระพิฆเนศ พระนารายณ์ พระราหู ฯลฯ ต่างก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทยภายใต้อำนาจของพุทธศาสนากระแสหลักมานานนับทศวรรษ โดยมายาคติของเทพฮินดูนั้นจะรับหน้าที่เป็นเทวดา

ผู้อารักขาธรรมะของพระพุทธเจ้า (แฉ็คสัน 2566, 286) กระทั่งถูกนำมาผูกเข้ากับสถาบัน กษัตริย์ของไทยให้อยู่ในลักษณะของการกลับชาติมาเกิดหรือการเป็นลูกหลานของเทพองค์ใด องค์หนึ่ง การเคารพบูชาเทพอินทรมีอิทธิพลอย่างมากต่อราชสำนักไทย หากจะกระทำพิธีอัน ใดก็ต้องผ่านการบวงสรวงหรือเคารพเทพอินทรวง่อนเป็นหลักแล้วค่อยสำเร็จพิธีกรรมนั้นๆ ตาม วิถีพุทธได้ ภายหลังกทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา เทพของชาวอินทูนัน้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่าง เรื่อยมา ไม่เพียงใช้แค่การประกอบพิธีของชนชั้นนำเท่านั้น แต่นำมาใช้ประกอบพิธีของลัทธิ ความมั่งคั่งทั้งหลายให้แก่ชนชั้นกลางไทยด้วย ที่เห็นได้ชัดอันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์คือการ ตั้งเทวสถานเทพอินทูนตามย่านการค้าและการท่องเที่ยวย่านราชประสงค์ที่ก่อตั้งขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ โดยนับตั้งแต่ทศวรรษดังกล่าว เทวสถานของเทพอินทูนย่านราชประสงค์มีทั้งหมด 8 แห่ง ซึ่งแต่ ละแห่งก็เสมือนเป็นที่สถิตของเทพเจ้าอินทูนทั้ง 8 องค์ ที่มีอิทธิฤทธิ์ซึ่งสามารถคุ้มครองและ ประทานพรให้แก่ธุรกิจการค้า ความสำเร็จ ความรัก การช้จัดภยันอันตราย หรือเรื่องอื่นๆ ที่ตัว ของปัจเจกเองไหว้วานขอพรตามแต่ละความเชื่อของตน ศาลเทพอินทูนจึงได้รับความนิยมและถูก โฆษณาผ่านสื่อเรื่อยมาทั้งยังช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย (แฉ็คสัน 2566, 286-288) กระทั่ง ความสัมพันธ์ในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป ปรากฏการณ์การ ลงทุนซื้อความรักผ่านความเชื่อ ความศรัทธาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงกลายเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ ได้รับความสนใจมากเท่าตัว โดยเฉพาะการไปขอพรความรักกับรูปเคารพของ “พระตรีมูรติ” หน้าห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ซึ่งแท้จริงแล้วอิทธิฤทธิ์ของพระตรีมูรติไม่ได้เกี่ยวข้องกับ ความรักเลยแม้แต่น้อย อีกทั้ง เมื่อมองจากรูปเคารพขององค์ท่านแท้จริงแล้วคือ “พระสทา ศิวะ” หรือพระศิวะ 5 เศียรสะท้อนภาวะทั้งห้าอย่างคือ ดิน น้ำ ไฟ ลม และอวกาศของจักรวาล (คมกฤษ 2020) พระองค์มีอำนาจในการบันดาลทุกสิ่งตามที่ใจของปัจเจกปรารถนา หากแต่ ความสัมพันธ์และมาตรฐานทางอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป “ความสมบูรณ์” ของการมีชีวิตอยู่ เพื่อรอคอยใครสักคนมาเติมเต็ม ความรักจึงเสมือนเป็นรสชาติแห่งการได้มีหรือได้รับในสิ่งที่ ไม่เคยมีมาก่อน เพียงแต่ในสังคมไทยดังกล่าวกลับเป็นสังคมที่ไม่สมบูรณ์พอที่จะตามหาความรัก ตั้งความฝันนั้นได้ อิทธิพลของความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างพระสทาศิวะนี้เองจึงเกิดถือ กำเนิดขึ้น ประกอบกับการนับถือศาสนาและการผสมผสานของสังคมบริโภคนิยมที่เน้นความ รวดเร็ว เร่งด่วน และการแพร่กระจายโดยพูดแบบปากต่อปากที่เพิ่มพูนขึ้นตามกระแสผ่านสื่อ ของโลกแห่งเทคโนโลยีและสื่อมวลชน ชนชั้นกลางไทยจึงมอบสัญลักษณ์ให้ท่านกลายเป็นเทพ สื่อกลางความรักไปโดยปริยาย มากไปกว่านั้น ยังมีการสร้างความหมายของการขอพรความรัก ผ่านการสวดขอพรตามแผ่นป้ายที่ตั้งไว้ข้างหน้าพระประธาน ดอกกุหลาบและเสื้อผ้าสีสดใสใ

ให้เป็นเสมือนตัวกลางในการขอความรักให้องค์เทพมองเห็นและมอบความรักที่ต้องการนั้นได้ ประกอบกับการอยู่ในศีลธรรมอันดีตามกรอบของพุทธศาสนากระแสหลัก เมื่อผลบุญส่งถึงตามที่ขอ หน้าที่ของปัจเจกผู้ขอคือการทำพิธีแก้บนหรือสักการะของที่เชื่อว่าองค์เทพจะขึ้นชอบและโปรดปราน (แจ๊คสัน 2566, 309) ไม่ว่าจะป็นอาหารก็ดี เครื่องดื่มก็ดี ดอกไม้ก็ดี หรือแม้แต่การรำแก้บนก็ดี ทั้งหมดนี้สามารถทำได้โดยการ “ซื้อ” เพื่อหวังให้ความรักที่ขอประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว ยิ่งซื้อ มากก็ยิ่งได้มาก ยิ่งบนบานเยอะก็ยิ่งได้มาไว ยิ่งขออำนวยอวยพรก็จะยิ่งได้รับความรักดังที่ปรารถนา

นอกเหนือจากการไหว้รูปเคารพแล้วนั้น ตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา นวัตกรรมใหม่ๆ อย่างการเกิดลัทธิพิธีปลูกเสกเครื่องรางของขลังและวัตถุมงคลจากผู้นำศาสนาหรือเกจิอาจารย์ก็เกิดขึ้นมาอย่างมาก โดยกระจายออกไปอย่างกว้างขวางผ่านสื่อและการใช้บริการจากชนชั้นนำ โดยเฉพาะในหมู่นักการเมือง ทหารและตำรวจ กระทั่งภาพจำและความหมายของวัตถุมงคลที่เป็นดัง*เครื่องพกพาทางจิตใจ* ได้ส่งต่อไปยังชนชั้นกลางในสังคม การซื้อขายเครื่องจึงกลายเป็นอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เติบโตอย่างก้าวกระโดดเรื่อยมา กล่าวคือ วัตถุมงคลเสมือนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขนาดย่อส่วนที่กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งความหวังของเหล่าชนชั้นกลางในการลดบันดาลให้เกิดโชคลาภ ความโชคดี ความเมตตามหานิยม ฯลฯ อันสามารถก่อให้เกิดผลดีและความมั่นคงให้แก่ชีวิตได้ วัตถุมงคลจะถูกปลูกเสกจากลัทธิพิธีเฉพาะกลุ่มในแต่ละประเภทและจะมีสรรพคุณที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะแบ่งแยกตามลักษณะของเทพหรือตัวเกจิอาจารย์ เช่น พระเครื่อง เหริยญจตุคามรามเทพ ตราไปรษณีย์ เป็นต้น กระทั่งในช่วงทศวรรษ 2550 เป็นต้นมาเครื่องรางถูกทำให้เป็นเสมือนวัตถุดิบที่สามารถใส่ติดตัวได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นสร้อย กำไลข้อมือ หรือแหวน เพื่อตอบสนอง*รสนิยม*ของชนชั้นกลางไทยซึ่งสามารถเลือกบูชาเครื่องรางเหล่านี้ได้ตามความต้องการของตนผ่านการ “ซื้อ” หรือ “ลงทุน” เช่นเดียวกับสินค้าอุปโภคบริโภคและบริการทั่วไป อนุเคราะห์ดี เนื่องจากวัตถุมงคลนั้นเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนับถือศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การสั่งสมบุญบารมี และความเคารพต่อองค์เทพหรืออาจารย์ผู้ปลูกเสกที่มีคุณค่าทางความเชื่อและทางจิตใจมากกว่าเป็นการลงทุนเพื่อหวังผลกำไรจากทางโลก การลงทุนกับวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังจึงมีคำเรียกแทนว่า “ค่าบูชา” หรือ “ค่าเช่า” แทนที่จะเป็นดังเช่นการซื้อขายทั่วไป (แจ๊คสัน 2566, 313)

ในสังคมไทยนั้นวัตถุมงคลถือเป็นศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งในการใช้ “สำนวนภาษา” และ “การโน้มน้าวใจ” ในการสร้างความหมายและพลังของ “พุทธคุณหลัก” ลงในวัตถุเพื่อสื่อให้เห็นถึงความเป็นสิริมงคล เป็นเครื่องรางป้องกันภัย และเป็นที่พักพิงในการขอพรให้สม

ปรารถนาแก้ปัญหาคือซื้อในตลาด (แจ๊คสัน 2566, 267) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของศาสนาที่อยู่ภายใต้พื้นที่ของไทยซึ่งตอบสนองกันไปมาระหว่างลัทธิศักดิ์สิทธิ์และพุทธศาสนา กระแสหลักอยู่เสมอ พร้อมทั้งยังสะท้อนถึงมิติทางอารมณ์ความรู้สึกที่ผันแปรไปอีกด้วย ทั้งหมดไม่ได้ยึดตามหลักปฏิบัติเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่มีการปรับใช้หรือปรับเปลี่ยนเงื่อนไขต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักของภาวะสังคมบริโภคนิยม (แจ๊คสัน 2566, 263) ไม่ว่าจะเป็นการขอพรถึงความรักที่ปรารถนาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือรสนิยมการบูชาเครื่องรางของขลังตามแต่ละความหมายที่แพร่หลายไปทั่วทั้งสังคม ประกอบกับกำลังทุนทรัพย์ที่มี จะส่งผลให้ชนชั้นกลางเลือกที่จะลงทุนกับความต้องการของตน ให้ได้รับผลตอบแทนอย่างพึงพอใจโดยไม่ต้องกลัวว่าจะได้รับความเสี่ยงในชีวิตที่เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม จะเห็นได้ว่า การลงทุนในเรื่องของความรักกับองค์เทพหรือการเข้าบูชาวัตถุมงคลเพื่อขอพรความรัก จึงเป็นเรื่องที่ปัจเจกชนไม่ได้คำนึงถึงความเสี่ยงมากนัก เพราะความเชื่อ การประกอบพิธีกรรมดังกล่าวทำให้ปัจเจกชนสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ กระทั่งองค์เทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวจึงได้กลายมาเป็นหนึ่งในที่พักพิงทางความรู้สึก (emotional refuge) ซึ่งตอบสนองต่อความปรารถนาในเรื่องของความรักที่ชนชั้นกลางสามารถปลดปล่อยตนเองจากมาตรฐานอารมณ์ความรู้สึกหลักที่เคยกดทับจิตใจได้ (สิงห์ 2022, 81) ไม่ว่าจะจากการถูกกดทับอารมณ์ความรู้สึกในที่ทำงาน การแข่งขันกันในทุกๆ เวลาตามภาวะแห่งทุนนิยม หรือความสิ้นหวังจากสวัสดิการรัฐที่ไม่มั่นคง

สรุป

ความปรารถนาในเรื่องความรักของชนชั้นกลางในสังคมไทยนั้นเปรียบเสมือนเป็นสื่อกลางที่สามารถสร้างความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ ภายในสังคม ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ กลไกตลาด การเมือง รัฐสวัสดิการ การดำเนินชีวิต แม้กระทั่งวัฒนธรรมทางความคิด ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นผลให้มโนทัศน์ทางความรักของชนชั้นกลางนั้นเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ชนชั้นกลางไทยที่ดำเนินชีวิตอย่างเป็นปัจเจกชนนิยมภายใต้กลไกของตลาดแรงงาน และดำเนินชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของบริษัทต่างๆ ดังกล่าวเพื่อหวังให้ตนเองก้าวเข้าสู่ความสำเร็จตั้งบรรทัดฐานทางสังคม ต่างตระหนักได้เป็นอย่างดีว่าพื้นที่แห่งความสำเร็จที่พวกเขาหวังนั้นล้วนมาจากการพึ่งพาตนเอง ความปรารถนาในเรื่องของความรักที่มั่นคงหรือรักที่ปราศจากความเสี่ยงทางอารมณ์ความรู้สึก จึงกลายเป็นหนึ่งในพื้นฐานแห่งความสำเร็จท่ามกลางภาวะแห่งทุนนิยม

มโนทัศน์ความรักในโลกทุนนิยมของชนชั้นกลางไทยจึงต้องเป็นความรักที่มั่นคง ปลอดภัย เป็นอิสระที่เคารพซึ่งสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค อันเป็นความรักในแบบที่สามารถ гаранต์ได้ว่าเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว เพราะหากความรักที่ชนชั้นกลางเหล่านั้นได้พบเจอ กลายเป็นความรักที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นความรักที่ไม่ได้เกิดจากความรู้สึกส่วนตัวแล้ว ย่อมทำให้พวกเขาเหล่านั้นกลัวที่จะต้องรักใคร่สักคนหนึ่งเพราะกลัวว่าเมื่อรักไปแล้วและไม่เป็นดังหวัง ความรักนั้นก็อาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงแก่ชีวิตของตนซ้ำๆ จนทำให้พวกเขาเกิดอารมณ์ความรู้สึกถึงความวิตกกังวลว่าชีวิตของพวกเขา นั้นเป็นชีวิตที่ไม่มีความหมายอันใดเลยแม้กระทั่งในเรื่องของความรักเองก็ตาม ชนชั้นกลางที่ต้องดำรงชีวิตภายใต้เศรษฐกิจและสังคมแบบใหม่อย่างเร่งรีบอยู่ตลอดเวลา จึงไม่สามารถเสียเวลาไปกับความเสี่ยงในเรื่องของความรักที่ไม่ได้มอบความสำเร็จให้แก่ตนได้ ชนชั้นกลางใหม่ที่ต้องการหลุดพ้นจากชุมชนทางอารมณ์ที่หลากหลายจึงพยายามค้นหาความรักที่ปราศจากความเสียหายทางอารมณ์ความรู้สึก ผ่านการนำมโนทัศน์ความรักในโลกทุนนิยมไปผูกเข้ากับความเชื่อหรือวัฒนธรรมความคิดเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือการดูดวงชะตาพยากรณ์ อันจะใช้เป็นแนวทางในการตามหาความรักที่หวังเพื่อกำหนดทิศทางความรักในแบบที่ปัจเจกชนต้องการและใช้ความเชื่อนี้ในการหลุดพ้นจากความทุกข์ทนทางอารมณ์ความรู้สึกที่พวกเขาต้องพบเจอในแต่ละวัน อันเป็นสิ่งที่ช่วยจรรโลงจิตใจและตอบสนองแก่ความต้องการส่วนตน

การขอพรความรักจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือการดูดวงชะตาพยากรณ์เกี่ยวกับเรื่องของการความรักจึงกลายมาเป็นระบบคุณค่าแบบใหม่ซึ่งเสมือนเป็นพื้นที่แห่งความหวัง ที่เหนี่ยวนำพลังงานบางอย่างมาช่วยให้เหล่าชนชั้นกลางได้รู้สึกถึงการได้มีหรือได้รับคุณค่าและความสำคัญของตัวเอง พร้อมกับช่วยให้พวกเขาได้สัมผัสถึง “ความสมบูรณ์” ใน “สังคมที่ไม่สมบูรณ์” เมื่อพวกเขามีความเชื่อมั่นในตัวเองเช่นนี้ก็ส่งผลให้เหล่าชนชั้นกลางได้เข้าใจระบอบคุณค่าทางอารมณ์ที่หลากหลาย ทั้งแนวความคิด ความสัมพันธ์ทางสังคม ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียม และผลักดันตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของการตระหนักถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนในสังคม เพื่อตามหา “รักแท้” ในอุดมคติที่ตรงตามคุณสมบัติ อันถือเป็นการนำพาชีวิตของชนชั้นกลางเหล่านั้นไปถึงความสมบูรณ์สักครั้งในชีวิต

รายการอ้างอิง

- คมกฤษ อู่เด็กคง. “เนื่องในวันวาเลนไทน์ กุหลาบแดงและความรัก : มาเข้าใจ “พระตรีมูรติ/ สทาศิวะ” กันใหม่อีกสักครั้ง.” 21-27 กุมภาพันธ์ 2563 ค้นเมื่อ 16 เมษายน 2566, จาก https://www.maticchonweekly.com/column/article_280130?fbclid=IwAR0_gCfGWWXae0_kIVk6_ldSR4_rlnOX2_D7_ZPjbq-aLPxgDFSaWPPpLq_g-iZHrs
- แจ๊คสัน, ปีเตอร์ เอ. *เทวา มนตรา คาถา เกจิ: ไสยศาสตร์สมัยใหม่กับทุน(ไทย)นิยม*, แปลโดย วิรารวรรณ นฤปิติ. กรุงเทพฯ: มติชน, 2566.
- เชษฐภิกษา ซาติวิทยา. “กามารมณ ความรักและความตายในสังคัมเสรีทุนนิยมใหม่หลังสมัยใหม่ ในนวนิยายเรื่องคาฟ ออน เดอะ ซอร์ของฮาร์กิ มุราคามิ” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556
- ณัฐพงษ์ สกุลเลี้ยว. “จากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์สู่ความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพ: อารมณ ความรู้สึกและชีวิตครอบครัวของชนชั้นกลางไทยในทศวรรษ 2500-2530.” *มนุษยศาสตร์สาร* ปีที่ 22 ฉบับเพิ่มเติม: 95-111.
- ธิกานต์ ศรีนารา. “ความคิดทางการเมืองของ “ปัญญาชนฝ่ายค้าน” ภายหลังจากการตกต่ำของ กระแสความคิดสังคมนิยมในประเทศไทย พ.ศ.2524-2534.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. “แนวคิดมานุษยวิทยากับการศึกษาความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคมไทย.” *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* ปีที่ 25 ฉบับที่ 47 (2560): 173-197.
- บัณฑิต นิจถาวร. “ทุนนิยมกับความเหลื่อมล้ำ.” (18 พฤศจิกายน 2565). สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2566, <https://www.thaipost.net/main/detail/50546>.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. “กลับไปอ่าน ‘ประชาธิปไตยครึ่งใบ’: มีอดีต แต่ไม่มีอนาคต.” (25 เมษายน 2560). สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2566, <https://www.the101.world/halfway-democracy/>
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเคอร์. *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ*, พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: ซิลค์เวอร์ม, 2546.

ชัยฐรัมย์ ธรรมบุษดี. “สังคมแบบไหนช่วยให้รักแบ่งปัน?: ความรักและรัฐสวัสดิการกับ ชัยฐรัมย์ ธรรมบุษดี, สัมภาษณ์โดย ชีรภัทร อรุณรัตน์.” (20 กุมภาพันธ์ 2565), สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2566, <https://urbancreature.co/sustarum-thammaboo-sadee-love-and-welfare-state/>.

สรวิศ ชัยนาม. ทำไมต้องตกหลุมรัก?: Alain Badiou ความรัก และ The Lobster. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทภาพพิมพ์, 2564.

สายชล สัตยานุรักษ์. ชีวิตและครอบครัวของผู้หญิงชนชั้นกลางไทย กับ “ความทุกข์ทนทางอารมณ์ความรู้สึก” และการก่อตัวของระบอบอารมณ์ความรู้สึกใหม่.” *มนุษยศาสตร์สาร* ปีที่ 22 ฉบับที่ 3 (2563): 188-212.

_____. “ความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวชนชั้นกลางไทย ทศวรรษ 2500-2540.” *สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)*. (มีนาคม 2565): 1-36.

สิงห์ สุวรรณกิจ. เอกสารคำสอน “ประวัติศาสตร์ความรู้สึก.”

อดิพันธ์ พรหมพันธ์ใจ. “ปัญหาการพัฒนาประชาธิปไตยของรัฐบาลทหารไทยในระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ (2523-2531).” *วารสารการเมืองการปกครอง* 6, ฉบับที่ 2 มีนาคม-สิงหาคม (2559): 297-301.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. “ความรู้สึกกับประวัติศาสตร์: ประวัติศาสตร์ความรู้สึก.” ใน *ด้วยรัก: ปรัชญาและสาระของประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมบทความในโอกาส ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา อายุ 72 ปี*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2556.

_____. “คนจนเมืองที่เปลี่ยนไป ในสังคมเมืองที่กำลังเปลี่ยนแปลง.” (19 เมษายน 2564), สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2566, <https://theactive.net/read/poverty-series-attachak-interview/>

อาณดา วิรมณรมตา. “ความรักและวิถีทางกามารมณ์ของชนชั้นกลางไทย พ.ศ.2540-2560.”, *มนุษยศาสตร์สาร* ปีที่ 22 ฉบับเพิ่มเติม: 134-155.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. “พุททกับไสย,” ใน *ผ้าขาวม้า, ผ้าขี้ริ้ว, กางเกงใน และ ฯลฯ*, สุลักษณ์ บุณปาน, พัลลภ สามสี, อพิสิทธิ์ ธีระจาวรุวรรณ, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: มติชน, 2557.

Mission To the Moon. “ดูดวงทุกครั้งทีรู้สึกไม่มั่นคง เข้าใจความสัมพันธ์ของความเชื่อและกลไกรับมือทางจิตใจ.” (7 ธันวาคม 2565), สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2566, <https://www.blockdit.com/posts/639063c76b8fa2ac29db215a>